

Πᾶσα αἴτησις: Διεύθυνσιν «Νέας Ἐρεύνης»

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ

Συνοικία Καδῆλλοι ἀπέναντι Ἑλληνικοῦ Σχολείου

Ἐπιμεθεωρησὶς
ΣΥΡΙΔΩΝ ΑΓΚΥΣΟΥΛΑΚΗΣ

Διευθυντῆς - Συντάκτῆς
ΣΥΡΙΔΩΝ ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Γ΄.

Ἐν Χανίοις τῇ 1 Μαρτίου 1911—ΤΡΙΤΗ

ΑΡΙΘ. 734

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

Γ΄.

Κάποιος ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας ἡμῶν ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ τελευταίου ἀρθροῦ τῆς «Ν. Ἐρεύνης» δι' ἧς φέρει παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν σκέψεων καὶ τῶν συμπερασμάτων εἰς ἃ κατελήγομεν ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα τοῦ ὑφισταμένου ἐν Κρήτῃ σήμερον καθεστώτος. Ἐἶναι, ἐκ τῶν ἀγαν αἰσιδοῶζων. Δὲν συμμερίζεται τὴν γνώμην ἡμῶν ὅτι τὸ σημερινὸν καθεστὼς ἀποτελεῖ διὰ τὴν Κρήτην χωριστὸν πολιτικὸν βίον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ λέγει: «Ἐφ' ὅσον ὑφίστανται τὰ ἐνωτικὰ γνωρίσματα αὐτοῦ, καὶ πρὸ πάντων ὁ ὅρκος πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων εἶναι προτιμώτερον παντὸς ἄλλου πλὴν τῆς Ἐνώσεως, αἱ δὲ σκέψεις ὑμῶν αἱ περιεχόμεναι ἐν τῷ τελευταίῳ ἀρθρῷ τῆς «Νέας Ἐρεύνης» θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃτε νὰ εἰπωμεν ὅτι εἶναι ἐντελῶς ὑποκειμενικαί, μὴ ἀνταποκρινόμεναι εἰς τὴν πραγματικότητα».

Εἰς τὸν φίλον ἀναγνώστην θὰ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι σκοπὸς τῆς μελέτης ἡμῶν δὲν εἶναι νὰ καταδειξωμεν ποῖον καθεστὼς—μετὰ τὴν Ἐνωσιν—εἶναι προτιμώτερον, ἀλλ' ὅτι τὸ σημερινὸν καθεστὼς εἶναι μίᾳ καθαρὰ αὐτονομία, μὴ ἔχουσα κανένα νομικὸν δεσμὸν πολιτικῆς φύσεως μετὰ τὴν Ἑλλάδα ἐπιτρέποντα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νόμιμον τινα ἀνάμειξιν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Κρήτης. Ἐὰν, χαρακτηρίζων τὰς γνώμας ἡμῶν ὑποκειμενικὰς, ἐννοεῖ ὅτι αὐταὶ εἶναι γνώμαι στήριζόμεναι εἰς τὴν ἀτομικὴν ἡμῶν ἀντίληψιν, ἥτις βεβαίως δὲν δύναται νὰ ἔχη τὸ κύρος τοῦ ὁποῖου ἀπορρέει ἀπὸ τῆς ἐπιστήμου ἀναγνωρίσεως μιᾶς καταστάσεως, συνομολογοῦμεν αὐτῷ. Ἰξασκολουθούμεν ὁμῶς νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ἡ γνώμη ἡμῶν ἀνταποκρίνεται τελείως εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς δὲν ἐδώκαμεν εἰς τὸ σημερινὸν καθεστὼς εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις κατισχύει ἐν τῇ ἀντίληψί τῆς διπλωματίας. Διὰ νὰ περῶμεν τὸν ἀγαν αἰσιδοῶζον ἀναγνώστην ἡμῶν δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ἀφορισμοὺς τινὰς ἐκ τῶν δηλώσεων τοῦ σερ Γκρέυ τῶν γενομένων ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀπασχολοῦντος τότε τὴν διπλωματικὴν ὄρκον τῶν μαουσουλμάνων πληρεξουσίων. Ἰδοὺ πῶς ὁ Ἄγγλος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν χαρακτηρίζει τὸ καθεστὼς καὶ τὰ ἐνωτικὰ αὐτοῦ γνωρίσματα, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ τοῦ ὅρκου:

«Ἀνελήφθη λέγει ὑποχρέωσις ἀπέναντι τῆς Τουρκίας καθ' ἣν αἱ τέσσαρες Δυνάμεις μολονότι καταλαβοῦσαι τὴν

Νῆσον, δὲν θὰ ἐπέτρεπον προσάρτησιν αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις...»

«Ἡ ἐπελθοῦσα μεταβολὴ ἐκ τοῦ παλαιοῦ εἰς τὸ νέον καθεστὼς ἐν Τουρκίᾳ εἶναι λόγος ἰσχυρότατος ὅπως αἱ τέσσαρες Δυνάμεις αἱ κατέχουσαι τὴν Κρήτην ἐπιδείξουν περισσοτέραν εὐλάβειαν πρὸς τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὸ γόητρον τῆς Τουρκίας.»

«Δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ νέα ὀριστικὴ λύσις τοῦ κρητικοῦ ζητήματος ἀνευ προγενεστέρας συνεννοήσεως μετὰ τῆς Τουρκίας.»

«Αἱ Δυνάμεις οὐδέποτε ἀνεγνώρισαν τὸ τοιοῦτον (τὸν ὅρκον πίστεως εἰς τὸν Βασιλέα Γεώργιον) ὡς γενόμενον τῇ συγκαταθέσει τῶν ἢ ὡς ἀποτελοῦν μέρος τοῦ καθεστώτος τὸ ὁποῖον ἀνεγνώρισαν **ΚΑΙ ΠΡΟΠΟΘΕΝΤΑΙ ΝΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΟΥΝ**. Ἐφ' ὅσον τὸν ὅρκον τοῦτον ὠρκίζετο μερὶς τις τοῦ πληθυσμοῦ ἐπιθαμοῦσα οὕτω νὰ ὀρκίζεταί ἢ το ὅρκος κενὸς καὶ ἀνευ πρακτικοῦ ἀποτελέσματος οἰουδύπου.»

«Ἡ Κρήτη ἔχει τὴν αὐτονομίαν της, οὐδ' ἔχει νὰ παραπονεθῇ διὰ τὰς ἐλευθερίας ὧν ἀπολαύει σήμερον ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν ὑποθέσεων της.»

«Ἄν οἱ Κρήτες ἐπιμένουν εἰς παραβίαν τοῦ καθεστώτος ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ τουρκικοῦ αἰσθήματος θὰ ἦτο δυνατόν αἱ Δυνάμεις νὰ πεισθῶν νὰ ἐξύρουν ὀριστικὴν λύσιν, τοῦθ' ὁπερ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Τουρκίας. **Ἄλλ' ἡ λύσις αὕτη, ἐφ' ὅσον δύναμαι νὰ κρίνω, θέλει εἶσθαι ὀλιγώτερον εὐνοῦς πρὸς τοὺς κρητικούς πόθους ἀπὸ τὸ καθεστὼς τῆς παρούσης στιγμῆς.**»

Καὶ ἀνακεφαλαιῶν τὴν κατάστασιν ὁ σερ Γκρέυ ἐπιλέγει.

«Δὲν δύναται, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ υπάρξῃ ζήτημα προσαρτήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐξευρεθῇ λύσις ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις. Οὐτε δύναται αἱ Δυνάμεις νὰ συζητήσουν περὶ τελικῆς λύσεως νέου εἶδους χωρὶς νὰ συνεννοηθῶν μετὰ τῆς Τουρκίας. Αἱ τέσσαρες Δυνάμεις εὐρισκόμεναι ἤδη ἐν κατοχῇ τῆς Νήσου εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ παρεμποδίσουν οἷας δῆποτε μεταβολὰς εἰς τὸ καθεστὼς, αἵτινες θὰ ἦσαν ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ γόητρον καὶ τῆς ἐπικυριαρχίας τῆς Τουρκίας... Ἐὰν οἱ Κρήτες ἀποδεχθῶσι τὴν θέσιν ταύτην, ἡ αὐτονομία τῶν μένει, ἡ αὐτοδιοικήσις τῶν παρ' οὐδενὸς παραβιάζεται ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία τῶν.»

Ὁ φίλος ἀναγνώστης θὰ πεισθῇ πιστεύομεν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀνωτέρω περικοπῶν ἐξ ἀγορεύσεως τοῦ σερ Γκρέυ ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, ὅτι αἱ γνώμαι ἡμῶν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ σημερινοῦ καθε-

στώτος, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ὑποκειμενικαί, δὲν ἀρίστανται τῆς πραγματικότητος. Ἐχουσι δὲ τοσοῦτο μείζον κύρος αἱ δηλώσεις αὐταὶ τοῦ ἀγγλοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅσον, καθ' ἡμᾶς, ἐξ ὅλων τῶν Μεγ. Δυνάμεων ἡ Μεγ. Βρετανία ἔχει ὠρισμένην καὶ σταθερὰν κρητικὴν πολιτικὴν, ἣν ἀπαρρηκτικῶς ἀκολουθεῖ ἀπὸ αἰῶνος περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἡ ἐκδηλωθῆσα διὰ τῆς μεγάλῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν διπλωμασίαν νὰ ἀσχοληθῇ περὶ τῶν ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν ἑλληνικῶν χωρῶν. Καὶ ἐξεδηλώθη ἡ κρητικὴ αὕτη πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας εὐθὺς κατὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Ἑλλ. Βασιλείου καὶ κατόπιν κατὰ τὴν κρητικὴν ἐπανάσιν τοῦ 1842 (τοῦ Χαϊρέτη) καὶ ἔπειτα κατὰ τὴν μεγάλην Ἐπανάσιν τοῦ 1866-1869 καὶ κατὰ τὴν τοῦ 1878, καὶ ἐσχάτως κατὰ τὸ τελευταῖον ἐνωτικὸν πραξικόπημα τοῦ 1908. Καὶ ὁ προέχων χαρακτήρ τῆς πολιτικῆς ταύτης ἦτο ἐναντίως πρὸς τὴν Ἐνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἀποκλείει ἡ πολιτικὴ αὕτη τὴν ἀπόσπασιν τῆς Κρήτης ἀπὸ τῆς Τουρκίας καὶ τὴν τελείαν ἴσως χειραφέτησιν αὐτῆς, δὲν ἐννοεῖ ὁμῶς, ἀλλὰ τὸναντίον καταπολεμεῖ τὴν προσάρτησιν αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν δὲ ἐνίοτε ἐπικαλεῖται τὰ τουρκικὰ δικαιώματα, τὸ πράττει οὐχὶ χάριν αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐξ ἐνδιαφέροντος πρὸς αὐτὰ, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ στηρίξῃ ἐπ' αὐτῶν τὴν ἀνωτικὴν πολιτικὴν της.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Ἄγγλος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον καθ' ἡμᾶς δυνάμενος νὰ ὀμιλήσῃ μετ' αὐθεντίας περὶ τοῦ κρητικοῦ ζητήματος, διακηρύττει: ὅτι ἡ Κρήτη ἔχει τὴν αὐτονομίαν της καὶ πρέπει νὰ μένῃ εὐχαριστημένη εἰς αὐτὴν ὅτι ζήτημα προσαρτήσεως τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει ὅτι ὁ ὅρκος πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὸ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων ἀνεγνωρισμένον καθεστὼς, τὸ ὁποῖον αὐταὶ προτίθενται νὰ διατηρήσωσιν—καὶ ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἐπιστώμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ἡμετέρου ἀναγνώστου—χρειάζεται ἀκόμη τιποτε περισσότερον, ἰσχυρότερον τι ἐπιχειρημα διὰ νὰ ἐννοήσωμεν καὶ νὰ πεισθῶμεν ὅτι ἡ Κρήτη ὑπὸ τὸ σημερινὸν καθεστὼς κατεδικάσθη εἰς χωριστὸν πολιτικὸν βίον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν ἐν τῷ καθεστῷ τούτῳ ὑπάρχει, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν Δυνάμεων, τί τὸ προσωρινόν, τούτο εἶναι τὰ ἐνωτικὰ γνωρίσματα ὅποια βεβαίως εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ, οἷα διαγράφει αὐτὰ ὁ σερ Γκρέυ, εἰς τὴν ἀσιν δὲ τῶν γνωρισμάτων τούτων καθ' ἡμᾶς ἀποδύονται αἱ Δυνάμεις, δταν ὀμιλῶσι περὶ ὀριστικῆς διευθετήσεως τοῦ κρη-

τικοῦ ζητήματος ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ. Ἐννοοῦσιν ἀναμφιβόλως αἱ Δυνάμεις ὅτι ἡ ἀφαίρεσις τῶν γνωρισμάτων τούτων θὰ συναντήσῃ σοβαρωτάτης δυσχερείας ἐν Κρήτῃ, καὶ ὅτι ὁ ἀντίκτυπος τῶν δυσχερειῶν τούτων θὰ γίνῃ ἀναμφιβόλως αἰσθητὸς καὶ ἐν τῷ ἐλευθέρῳ Βασιλείῳ κατὰ τρόπον ὅστις δὲν θὰ ἀπέκλειε βαθυτέρους ἐσωτερικοὺς κλονισμοὺς καὶ ἀνατροπὰς. Διὰ τοῦτο θὰ ἐπεθύμουν νὰ προπαρασκευασθῇ τὸ ἔδαφος τόσον ἐν Κρήτῃ ὅσον καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ νὰ δημιουργηθῇ κατάστασις εὐνοικὴ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῶν ὅσον τὸ δυνατόν ἀνυπόδυνως, αἱ δὲ σκέψεις τοῦ κ. Μαρῆ καθ' ἃς πρὸς τὴν τοιαύτην πρόθεσιν τῶν Δυνάμεων δέον νὰ σχετισθῇ ὁ σχηματισμὸς ἰσχυρᾶς κυβερνήσεως ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν κ. Βενιζέλου μᾶς φαίνονται συμφωνοῦσαι πρὸς τὴν ἀλληλουσίαν τῶν γεγονότων τῶν συνδεομένων πρὸς τὴν ἐξέλιξιν ἣν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας ἔλαβεν ἡ κρητικὴ ὑπόθεσις. Καὶ ἡμεῖς ὅτε κατὰ τὴν εἰς Ἀθήνας πολιτικὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ κ. Βενιζέλου ὡς διὰ μαγείας κατεπραῦθησαν οἱ νεότουρκοι καὶ ἡ ἀντίστασις αὐτῶν ἐξητμήσθη καὶ ἀπεδέχθησαν μετ' ἐκδηλώσεων εὐμενῶν τὴν εἰς τὸν πρωθυπουργικὸν ἀξίωμα ἀνοδοῦ αὐτοῦ, σχολιάζοντες τὰ γενόμενα ἐγράφομεν τῇ 8 8)βρίου 1910:

«Δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ ἀμφιβολία ὅτι εἰς τὴν κατασίγασιν τῶν νεοτουρκικῶν ἀντιρροήσεων ἐργασθῆσαν παράγοντες ἐξωτερικοί, τῶν ὁποίων τὴν ἀνάμειξιν εἰς τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις καὶ τὴν ἐπίδρασιν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐθνικὴ συνείδησις μετὰ δυσπιστίας εἶδε πάντοτε· εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι τὸ μείζον μέρος τῆς δυσφορίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἥτις κατέληξεν εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῆς 15 Αὐγούστου 1909 ὀφείλεται, δικαίως ἢ ἀδικῶς δὲν ἐξετάζομεν σήμερον, εἰς τὴν βαθέως ἐξισθεῖσαν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἰδέαν ὅτι εἰς τῶν ξένων τούτων παραγόντων τὴν ἐπίδρασιν ὀφείλεται ἡ πολεμικὴ ἀνεπάργεια τῆς Ἑλλάδος, ἥτις εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τόσα ἐθνικὰ ἀτυχήματα καὶ τόσας ταπεινώσεις. Καὶ ἡ σειρά τῶν σκέψεων τούτων ἀγεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μετεμφύτευσις τοῦ κ. Βενιζέλου ἐκ Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς στιγμὴν κρισιμοτάτην διὰ τὸ κρητικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀμεσοῦς αἰτία τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν κινδύνων τῶν ἀπειλούντων τὴν Ἑλλάδα, δὲν θὰ ἦναι ἀσχετος πρὸς σχέδιον λύσεως, οὐτινος ἢ ἐκκόλαψις ἐθεωρήθη σκόπιμον νὰ συντελεσθῇ κατὰ πάσαν πιθανότητα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς πρωθυπουργίας τοῦ κ. Βενιζέλου.»